

Byen

2

Arkaluk har taget en del billeder af sin by, Tasiilaq – på den tid kaldet Angmagssalik på dansk. Der er jo desværre ingen datoer på negativerne, men ud fra tilgængelige oplysninger om nogle af husenes byggeår og andre kendte forandringer kan mange af billederne omtrentligt tidsfæstes.

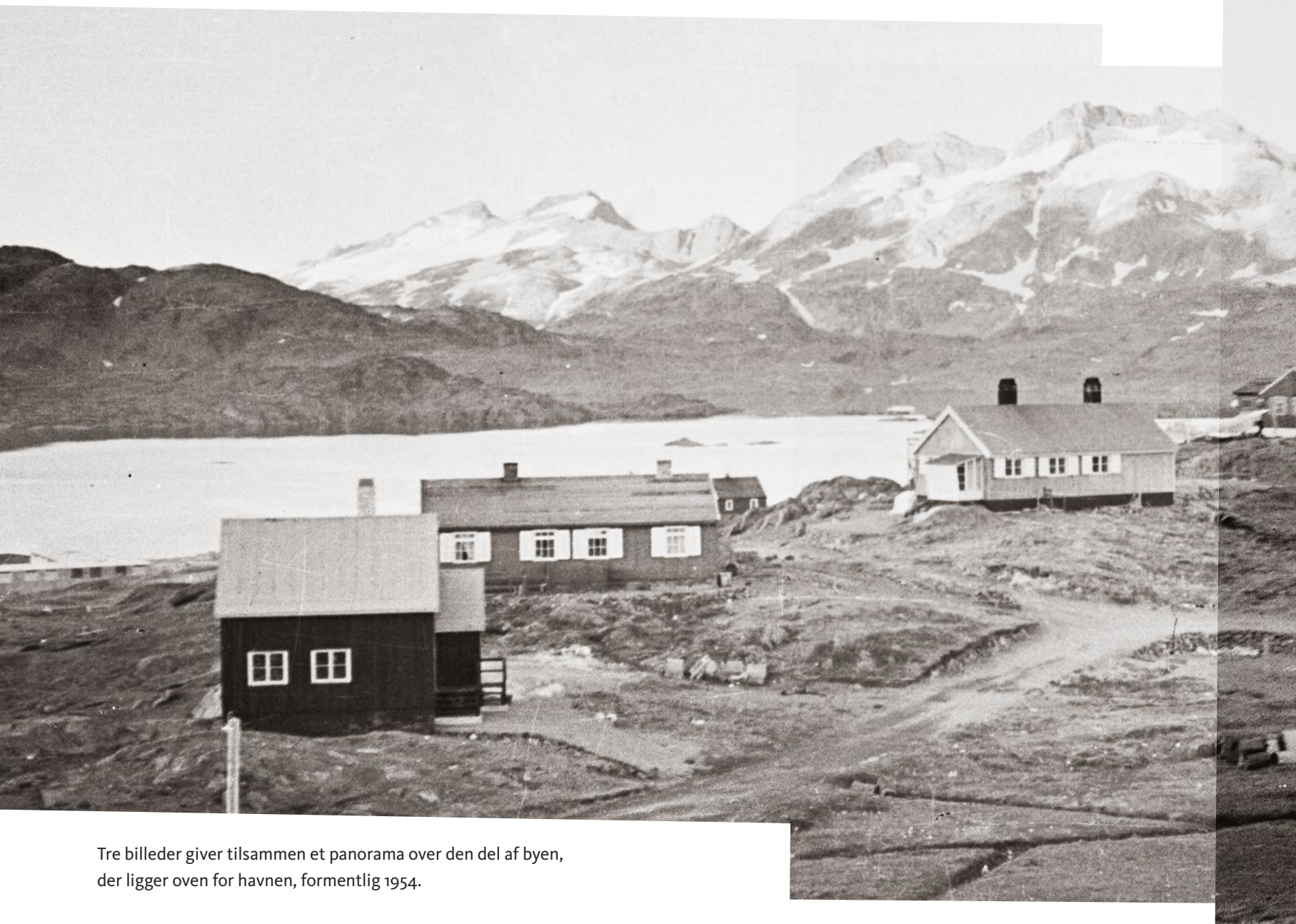
Dette billede af den centrale del af byen er formentlig fra 1954. Yderst til venstre (1) ligger kirken, der på dette tidspunkt stadig har sin indgangsdør i facaden, mellem det andet og tredje vindue. Den blev bygget om i 1955 og fik da indgang gennem et vindfang i den synlige gavl. Nr. 2, med det ene vindue i facaden og tre i gavlen, var – måske endnu på dette tidspunkt – KGH's kontor og blev siden bolig for den danske handelsassistent. Det store pakhus og bageri (3) er bygget i 1940.

Nr. 4 i forgrunden af billedet er B-292, bygget i 1949; her boede smeden Josef Make, Juuserpaji*, og hans kone, Kornelia*, der var Arkaluks storesøster. Nr. 5 er den ældste butik, der, efter at den nye var bygget, i mange år tjente som spiritusudsalg. Skråt oven for dette ligger så butikken (6), hvor Arkaluk arbejdede. Rigtig mange af Arkaluks billeder er taget her lige udenfor, enten med fjeldene som baggrund eller op ad væggen på det lange skur overfor. Han havde altid sit kamera med sig og kunne hurtigt bede folk om at stille sig op til fotografering. Måske var det også omvendt, at nogle spurgte, om han ville fotografere dem? Det er ikke usandsynligt.

Udsigt fra bakken, hvor Arkaluk og hans familie selv boede. Formentlig 1954.

SIDE 20 Udsnit af foto på side 34.

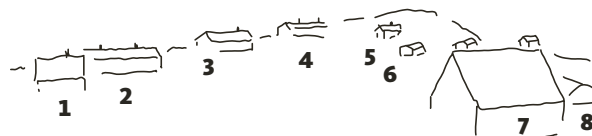
Tre billeder giver tilsammen et panorama over den del af byen, der ligger oven for havnen, formentlig 1954.

På dette billede har Arkaluk stået uden for sit eget hus, som han selv byggede i 1951, og vendt kameraet mod nordøst, idet han har taget tre billeder til et samlet panorama. Fra venstre ses skolelederens bolig (1), bygget 1951, og skråt bag det (2) et hus, der oprindeligt var telestation og telegrafbestyrerbolig, men fra 1963 blev politistation og politimesterbolig. Det væltede i den store pilarngaq¹ i 1970, og byens kommunkontor står i dag på grunden. En pilarngaq er en særligt voldsom, lokal orkan, der optræder ganske ofte på stedet. Kaldet "piteraqaq"

på vestgrønlandsk og dansk. Den i 1970 var helt usædvanligt kraftig. Det næste hus med havestuen i gavlen (3) er lægebolig, bygget i 1951, og nr. 4 er den bygning, der var i brug som sygehus 1951-56 (se afsnittet om sygehusene s. 109) og derefter blev bolig for byggelederen fra GTO (Grønlands Tekniske Organisation). Også det blev ødelagt i 1970, og i dag ligger den nye kirke dér. Det lille hus (5) har været personalebolig for flere af de offentlige instanser i byen og havde det humoristiske navn "Skattely" skrevet med store bogstaver på facaden.

Lige neden for det og lidt til højre ligger to ens huse (6). I det ene boede på dette tidspunkt Ole Kriegel* med familie, i det andet boede skipper Niels Underbjerg* og hans familie. Helt i forgrunden (7) ligger det hus, som Jakob* og Elisa Make* boede i, og til højre lige bag dette (8) huset med det runde tag, der i mange år fungerede som biograf og forsamlingshus. Det blev hentet til byen fra den amerikanske base i Íkátek, da verdenskrigen sluttede, og amerikanerne rejste og forlod basen, der i realiteten var en hel by, som den var.

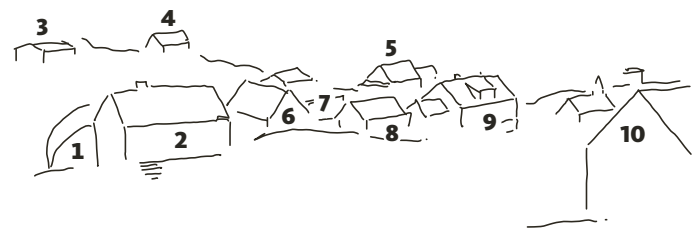

Tasiilaq, ca. 1954.

Også dette billede er fra 1954, og her ses det halvrunde forsamlingshus (1) tydeligere med Sofie Jørgensens hus foran (2). Begge huse er forsvundet i dag. Lige over forsamlingshuset ses igen skipper Niels Underbjergs hus (3), og på knolden til højre for det ligger et lille hus (4), som de første sygeplejersker boede og havde sygestue i i 1930'erne. Det næste hus til højre (5) blev bygget som kolonibestyrerbolig i 1895 og fungerede som sådan, indtil kolonibestyreren/inspektøren fik nyt hus (9) i 1928. I 1934 indrettede sygeplejersken Signe Vest to sygestuer og et lille værelse til sig selv her, mens det gamle overgik til brug for tuberkulosepatienter. Huset (5) blev brugt som sygehus indtil 1951, hvor et nyt sygehus blev indrettet i det større hus nr. 4 på det foregående billede. Herefter blev dette hus så til tuberkulosesanatorium, på østgrønlandsk kaldet "Tuberkuluusigaji". Senere blev det til personalebolig for sundhedsvæsenet.

Hus nr. 6, som man kun ser gavlen og taget af, er "Skæven", der i mange år fungerede som KGH's kontor. I dag er det butik og kontor for turistoperatører. Det lave hus med de tre ens vinduer (7) var hønsehus. I hus nr. 8 boede Simon Jørgensen* og hans søskende, og her startede han den første private butik i byen (se mere om den s. 232). I forgrunden til højre ligger Aage Ikilas* hus (10).

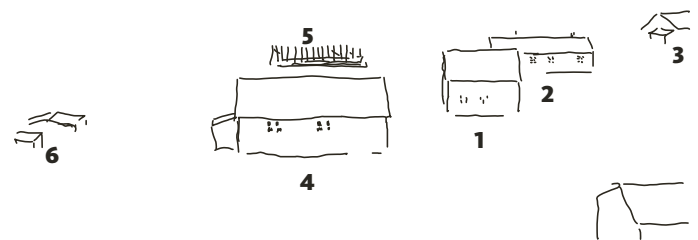

Omtrent den samme udsigt som på det foregående billede, men her har vi også den gamle præstebolig (B-42) med i venstre side af billedet. Da den i 1951 blev kendt ubrugelig som menneskebolig, og præsten fik nyt hus, blev den i stedet indrettet som skole, så undervisningen ikke længere skulle foregå i den ene ende af kirkebygningen. Man kan se børnene holde frikvarter udenfor. Allerede få år efter, da en rigtig skolebygning bliver opført i 1957, bliver huset her i stedet til kærnerkontor. På side 138 og 139 er der billeder af kontoret indefra.

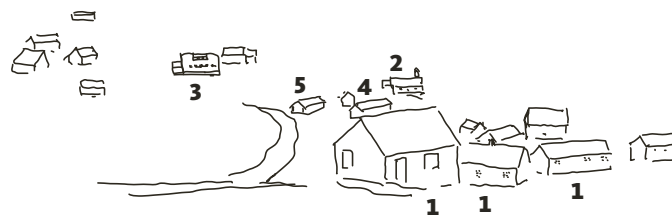

Den vestlige del af Tasiilaq, sommeren 1956.

Også dette billede er taget fra Arkaluks eget hus – denne gang er kameraet bare vendt mere direkte mod nord. Man kan genkende den lille skolelederbolig med de to vinduer (1), og til højre for det telestationen og telegrafbestyrerens personalebolig, senere politistation (2), og lægeboligen (3). Lige frem ses præsteboligen (4), der er bygget i 1951, og bag den anes spærene til det nye sygehus, der blev indviet i november 1956 (5). I venstre kant af billedet (6) anes begyndelsen til den barakby, der i det følgende tiår og lidt til skulle komme til at huse de mange danske håndværkere, der deltog i byggeriet af det ”moderne Grønland”. I nederste højre hjørne ses en lygtepæl uden lygte. Det er forløberen til gadebelysningen, der kom efter bygningen af elværket i 1956.

Her er Tasiilaq set fra den bakke, som hotellet ligger på i dag, men som i 1950'erne primært var telegrafens område. De tre huse i forgrunden (1) er således alle tjenesteboliger og værksted for telefolk. Det er taget efter ombygningen af kirken (2), for den store hvide indgangsdør lyser nu op i et vindfang i gavlen. Inspektørboligen med kvisten (3) ses lidt til venstre for midten af billedet, og pakhuset på havnen lyser op med sin hvide facade. Mellem huset i forgrunden og kirken ses taget af butikken (4), og lidt til venstre for den ses den gamle butik midt i vejkrydset (5). Billedet er formentlig fra 1957.

Byen set fra den sydlige del mod nord, formentlig 1957.